

Datum
2025-12-18

Diarienummer
ISF2025-79

Er referens
Ju2025/01974

Justitiedepartementet

Ändring av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar (SOU 2025:99)

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har granskat utredningens förslag och bedömningar med utgångspunkt i hur de bedöms påverka rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet. ISF begränsar därför sina synpunkter till de förslag och de bedömningar som berör socialförsäkringen.

ISF:s övergripande synpunkter

ISF avstyrker utredningens huvudförslag att det ska *införas en särskild lag som reglerar förutsättningarna för att kunna återkalla vissa permanenta uppehållstillstånd och som reglerar undantag från vissa villkor för beviljande av tidsbegränsat uppehållstillstånd* (avsnitt 5) eftersom förslaget strider mot flera grundläggande förvaltningsrättsliga principer.

ISF anser att utredningens redovisning av de negativa konsekvenserna täcker många viktiga potentiella följder (avsnitt 10).

ISF delar bedömningarna att *förslaget medför negativa konsekvenser för de utlänningar som berörs samt att förslaget medför en risk för ökad ohälsa, särskilt för barn*. ISF tar inte ställning till övriga delar i bedömningen (avsnitt 10.3).

ISF delar bedömningen att *förslaget kommer att leda till ökade kostnader för det allmänna* (avsnitt 10.4). Vi ser vissa ytterligare risker för socialförsäkringen som vi kommenterar i det följande.

ISF har inga synpunkter på övriga förslag eller bedömningar.

ISF:s mer utförliga inställning till vissa av förslagen och bedömningarna

5. En särskild lag om återkallelse av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar

ISF avstyrker förslaget att *det ska införas en särskild lag som reglerar förutsättningarna för att kunna återkalla vissa permanenta uppehållstillstånd*

och som reglerar undantag från vissa villkor för beviljande av tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Förslaget bryter mot flera grundläggande förvaltningsrättsliga principer. Principen om gynnande förvaltningsbeslut innebär att ett positivt myndighetsbeslut inte får ändras till den enskildes nackdel, annat än i särskilt angivna undantagsfall som inte är aktuella här. Att införa en retroaktiv lagstiftning som innebär att ett sådant gynnande beslut får ändras, skulle innebära ett rättsligt skifte med stor inverkan på enskildas rättssäkerhet. Förslaget att återkalla permanenta uppehållstillstånd strider även mot legalitetsprincipen, som syftar till att skydda individens rättssäkerhet och säkerställa förutsebarhet. Vi anser vidare att förslaget kan bryta mot proportionalitetsprincipen. Det är ytterst tveksamt om de föreslagna åtgärderna att återkalla permanenta uppehållstillstånd står i rimlig proportion till det angivna syftet om att främja integrationen. Utredningens egen konsekvensanalys visar på betydande risker för negativa effekter, särskilt i form av ökad ohälsa för berörda individer i allmänhet och för barn i synnerhet. Utöver dessa uppmärksammade konsekvenser kan vi även konstatera att forskningen visar motstridiga resultat om hur längden på uppehållstillstånd påverkar utrikes föddas integration.¹

10.4 Konsekvenser för staten

ISF delar bedömningen att förslaget kommer att leda till ökade kostnader för det allmänna.

Utöver de ökade kostnaderna för det allmänna vill vi uppmärksamma att den föreslagna lagändringen kan leda till fler felaktiga utbetalningar, som dessutom kan bli svåra att kräva tillbaka. Som framgår i utredningen har Riksrevisionen granskat återkallelser av uppehållstillstånd och konstaterat att det har funnits brister i hur myndigheter informerat varandra när ett uppehållstillstånd återkallas. På grund av dessa brister har det förekommit att utbetalningar fortsatt till personer som inte längre haft giltigt uppehållstillstånd, eftersom Försäkringskassan baserat sina beslut på gamla uppgifter.² Mot denna bakgrund ser vi en risk för att huvudförslaget kan förstärka problemet med felaktiga utbetalningar som uppstår när myndigheter använder inaktuella uppgifter. Vid ett eventuellt införande är det därför viktigt att berörda myndigheter arbetar för att begränsa sådana negativa konsekvenser.

¹ Arendt et al (2025), "Permanent Residency and Refugee Immigrants' Skill Investment", *Journal of Labour Economics*; Bertrand (2019), "Refugees' trajectories in Switzerland: Impact of residence permits on labour market integration", *Quetelet Journal*; Jutvik och Robinson (2020), "Permanent or temporary settlement? A study on the short-term effects of residence status on refugees' labour market participation", *Comparative Migration Studies*, Kilström et al (2023), "Temporary refugee protection and labor-market outcomes", *Empirical Economics*

² Riksrevisionen, *Systemet för återkallelser av uppehållstillstånd*. RiR 2023:19, s. 7 och s. 60.

Vi vill även uppmärksamma att utredningen saknar resonemang om potentiella konsekvenser för Pensionsmyndigheten, vars många förmåner också omfattas av 5 kap. socialförsäkringsbalken och därmed ett krav på uppehållstillstånd. De ökade kostnaderna för det allmänna och risken för felaktiga utbetalningar gäller för både Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten.

Detta yttrande har beslutats av den vikarierande generaldirektören Dan Ljungberg. Utredaren Maria Tyrberg har varit föredragande. Vid den slutliga handläggningen har chefsjuristen Madelene Bougas Löf samt enhetscheferna Sofie Cedstrand, Elin Sundberg och Måns Nerman deltagit.

Dan Ljungberg

Maria Tyrberg